

MAKTABGACHA TA`LIMNI RIVOJLANTIRISH

Maftuna Xayrullayeva Ma`rupovna

Samarqand viloyati Payariq tumani 20-DMTT tarbiyachisi

Annotatsiya: Ushbu maqolada maktabgacha ta`limni rivolantirishda davlatimiz tomonidan amalga oshirilayotgan islohotlar, pedagogik jarayonni boshqarish modeli kabi mavzular yoritiladi

Kalit so`zlar: o`quv-metodik materiallar va badiiy adabiyotlar, ijtimoiy mas'uliyat, insonparvarlik tamoyili, boshqaruv sub'ektlari

KIRISH

Hozirgacha mamlakatimizda o`sb borayotgan avlodni sog`lom va har tomonlama yetuk voyaga yetkazish, ta`lim-tarbiya jarayoniga samarali ta`lim va tarbiya shakllari hamda usullarini joriy etishga qaratilgan maktabgacha ta`limning samarali tizimini tashkil etish bo`yicha keng ko`lamli ishlar amalga oshirildi.

Maktabgacha ta`lim sohasida davlat xususiy sheriklikni isloh qilish uchun yaratilgan qulay sharoitlar nodavlat maktabgacha ta`lim muassasalari sonini yanada oshirish va ular ko`rsatadigan xizmatlar turini kengaytirish uchun mustahkam poydevor bo`ldi.

Shu bilan birgalikda, olib borilgan tahlil, bolalarning maktabgacha ta`lim bilan qamrovini ta`minlash, maktabgacha ta`lim muassasalarini zamonaviy o`quv-metodik materiallar va badiiy adabiyotlar bilan to`ldirish, sohaga malakali pedagog va boshqaruv kadrlarini jalb qilish masalalarini hal etish zarurligini ko`rsatmoqda.

ASOSIY QISM

Ta`limning boshlang`ich bosqichi bolalar bog`chasi bo`lib, bu erda bola axloq saboqlarini oladi, kattalar va tengdoshlar bilan muloqot qilish tajribasini oladi, o`yinda, jamoaviy ishda ijodiy salohiyatini ochib beradi va ta`lim faoliyatida elementar ko`nikmalarni oladi. Pedagogik texnologiyalarni joriy etish sharoitida maktabgacha ta`lim muassasasida pedagogik jarayonni boshqarish o`rganib chiqildi va boshqaruv modelini tuzildi. Pedagogik jarayonni boshqarishning yaratilgan modeliga asoslangan boshqaruv harakatlarining algoritmi o`qituvchilar, ota-onalar va bolalar jamoasini bolalarning yoshiga mos ravishda rivojlanishi va hissiy farovonligini ta`minlaydigan yagona ta`lim makonida birlashtiradi. Taklif etilayotgan modelning o`zagi maktabgacha ta'lim muassasasida pedagogik texnologiyalarni joriy etish bosqichida pedagogik jarayonni tashkil etishga dinamik, ijobiy o'zgarishlar olib keladigan menejerning boshqaruv harakatlaridir.

Maktabgacha ta`lim paradigmasida boshqaruv ob'ektini o'zgartirishda pedagogik jarayonni boshqarish modeli quyidagi xususiyatlarga ega:

- ta`lim va tarbiya bosqichidagi jarayonning o`ziga xos xususiyatlari;
 - maktabgacha – boshlang`ich ta`limda uzluksiz ta`lim bosqichlarini muvofiqlashtirish va o`zaro bog`lash;
 - maktabgacha ta`lim muassasasining ijtimoiy mas`uliyati;
 - maktabgacha ta`lim muassasasining jamiyat, oila, maktab, jamoat tashkilotlari, oliy o`quv yurtlari bilan aloqasi, maktabgacha ta`lim muassasalari faoliyati chegaralarini kengaytirish;
 - insonparvarlik tamoyiliga asoslangan kattalar va bolalar o`rtasidagi hamkorlik.
- Bundan tashqari, boshqaruv modeliga qo'yiladigan talablar:
- uning tez o`zgaruvchan ijtimoiy-iqtisodiy va pedagogik sharoitlarga moslashishi, boshqaruv sub`ektlariga yangi tuzilmalar va mazmuni tizimga o`z vaqtida kiritish imkonini beruvchi ochiqligi;
 - maktabgacha ta`lim muassasalarini boshqarishning taqlidchilik xarakteriga barham berish, ijodkorlik muhitini yaratish, qat`iy tartib-qoidalarga barham berish.
 - Ta`lim muassasasi xodimlari doimiy yangilanishga, maktabgacha ta`lim muassasalarining rivojlanishini ta`minlashga qaratilishi kerak.

Pedagogik jarayonni tashkil etish ma`lum bir o`zaro bog`liq elementlardan iborat murakkab tizim sifatida qaraladi. Bunday elementlarga uning faoliyatini belgilovchi maqsadlar, vazifalar, vositalar, shakl va usullar, sub`ekt, boshqaruv ob`ekti, tamoyillari va funksiyalari kiradi. Innovatsion pedagogik texnologiyalarni joriy etish sharoitida pedagogik jarayonni qurishning o`ziga xosligini ta`kidlanadi, unda o`ziga xoslik, bolalar rivojlanishining normal kursi va maktabgacha yoshdagi bolalik davrining o`ziga xosligi saqlanib qoladi. Ular jamiyatdagi o`zgarishlar, yangicha tafakkur va dunyoqarashning shakllanishi, psixologiya-pedagogika fanining rivojlanishi bilan bog`liq holda o`zgarib boradi. Boshqaruv sub`ektlari faoliyatini belgilaydigan maqsadlar pedagogik jarayonning maqsad va vazifalariga mos keladi: bolaning shaxsiyatini rivojlantirish, uning dunyoni va o`zini bilishga bo`lgan ehtiyojini shakllantirish, shuning uchun asosiy shart. Maktabgacha ta`lim muassasasining faoliyati - bu jamoaning barcha a`zolari tomonidan bolaning shaxsiyatining o`ziga xosligini tan olish.

Maktabgacha ta`lim muassasasi rahbarining boshqaruv harakatlari o`qituvchilarning bolaga uning rivojlanishi va shakllanishida pedagogik yordam ko`rsatish, takomillashtirish istagi bilan uyg`unlashganda bolaning shaxsini - maktabgacha tarbiyachini shakllantirish vazifasi eng muvaffaqiyatli amalga oshiriladi. ish usullari, ta`lim muassasasining o`z boshqaruv konsepsiyasini amalga oshirish. Bunday kontseptsiyani amalga oshirish ko`p jihatdan boshqaruv tamoyillari yig`indisiga bog`liq. «Boshqaruv tamoyillari deganda boshqaruv subyekti o`z faoliyatida rahbarlik qiladigan, uni muayyan ijtimoiy-iqtisodiy sharoitlarda amalga

oshiruvchi asosiy qoidalar tushuniladi». Maxsus adabiyotlarni tahlil qilish va maktabgacha ta'lim muassasasida pedagogik jarayonni tashkil etish tajribasi quyidagi boshqaruv tamoyillarini ajratib ko'rsatishga imkon berdi: maqsadni belgilash, murakkablik, demokratlashtirish, o'qitish va tarbiya modellarini psixologiyalashtirish. Ushbu tamoyillarning barchasi rivojlanayotgan va rivojlanayotgan maktabgacha ta'lim muassasasida harakat qilish uchun qo'llanma bo'lib, uning faoliyatini yangilashning asosini tashkil etadi. Zamonaviy sharoitlarni hisobga olgan holda mahalliy va xorijiy fandagi boshqaruv funktsiyalarini taqqoslash quyidagi tarkibni aniqlashga imkon beradi: axborot-tahliliy, nazorat-diagnostika, rejalashtirish va prognostik, tartibga solish va tuzatish, motivatsion va maqsadli.

XULOSA

So'nggi o'n yilliklarda maktabgacha ta'lim tizimida tub o'zgarishlar ro'y berdi, bu ta'lim muassasasi rivojlanishining ushbu bosqichida o'qitish, tarbiyalash va boshqarish muammolariga jiddiy ta'sir ko'rsatdi. Tom ma'noda 5-6 yil oldin maktabgacha ta'lim muassasalari omon qolish yoqasida edi, ammo tartibga solish, ma'muriy, iqtisodiy sharoitlarda sodir bo'lgan katta o'zgarishlar maktabgacha ta'limning barcha bo'g'inlarini modernizatsiya qilish imkonini berdi.

ADABIYOTLAR:

1. Vinogradova N.A., Miklyaeva N.V., Tolstikova Yu.V. va hokazo. Maktabgacha ta'lim ta'lim. Terminlar lug'ati / - M.: Ayris-press, 2005. -- 400 b. - (Maktabgacha ta'lim va rivojlanish).
2. Novikova G.P. Zamonaviy maktabgacha ta'limni boshqarish shartlar: Maktabgacha ta'lim muassasasi rahbari uchun qo'llanma. - M.: Ventana-Graf, 2007. -- 80 b. - (Kutubxona bolalar bog'chasi).
3. Pozdnyak L. V., Lyaschenko N. N. Maktabgacha ta'limni boshqarish: Darslik. stud uchun qo'llanma. ped. universitetlar. - 2-nashr, Stereotip. M.: "Akademiya" nashriyot markazi, 2001. -- 432 b.
4. Troyan A.N. Maktabgacha ta'limni boshqarish: darslik. - M.: Sfera TC, 2005. -- 160 b. (Qo'llanma